Т. Ф. Куценко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри національної економіки та публічного управління,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-4102-7184

І. В. Пінтелей,

магістр публічного управління та адміністрування,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана", м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-2062-0066

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.122

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

T. Kutsenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of National Economy and Public Administration, SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv

I. Pintelei,

*Master's degree of public management and administration,
SHEI "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv*

EUROPEAN STANDARDS OF MUNICIPAL MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION REFORM

У статті представлено уточнення змісту європейських стандартів муніципального управління, їх ролі та складових з урахуванням європейського досвіду, що сприятиме реалізації комплексу завдань місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації управління в Україні, насамперед, задля створення налагодженого механізму взаємодії між органами місцевого управління та громадянами, і очевидно, має викликати позитивні зрушення, спрямовані на розвиток держави загалом.

У статті наголошується, що система європейських стандартів муніципального управління є помітно більшою, ніж той комплекс стандартів, які ратифікувала Україна нині. В контексті реформи децентралізації цей факт визначає увесь ступінь важливості дослідження та сприйняття загальноприйнятих європейських правил функціонування місцевого самоврядування, що досі залишаються поза увагою національного законодавства.

На основі дослідження різних джерел, доробку різних авторів, зокрема підтримуючи Поповича В.В., у статті наводиться певна ієрархія європейських стандартів, а саме: перший рівень — загальні концептуально-правові стандарти, другий рівень — територіально-владні, та третій — організаційно-управлінські стандарти. Однак, окрім зазначеного, акцентується увага на етичній складовій, інакше — на стандартах поведінки, адже від них залежить успішність реалізації принципів і вимог названих вище рівнів ієрархії європейських стандартів, саме вони є тією зміцнювальною ланкою сучасної демократичної системи відносин публічної служби в ЄС.

Виходячи з того, що наукових публікацій, присвячених дослідженням змісту та ролі європейських стандартів як критеріальних засад реалізації реформи децентралізації управління та реформи муніципального управління в Україні поки що обмаль, авторами пропонується комплексний підхід, за яким варто розрізняти п'ять блоків, що представляють європейські стандарти муніципального управління за наступними напрямками: міжнародні стандарти у сфері прав людини, їх захисту; стандарти в сфері місцевої та регіональної демократії; європейські стандарти публічної служби; стандарти міжнародної організації з питань стандартизації (ISO); етичні правила (стандарти поведінки).

З точки зору авторів саме такий комплексний підхід щодо запровадження європейських стандартів в українську практику муніципального управління є найбільш адекватним та сприятиме розвитку як локальної демократії, так і місцевого соціально-економічного розвитку на перспективу, коли дієздатні органи будуть виконувати покладені на них функції, представляючи інтереси жителів громад в Україні.

The article presents a clarification of the content of European standards of municipal management, their role and components taking into account the European experience, which will contribute to the implementation of a set of local government tasks in the context of decentralization reform in Ukraine, primarily, to create a mechanism for cooperation between local governments and citizens, and obviously, this should cause positive changes aimed at the development of the state in general.

The article emphasizes that the system of European standards of municipal management is significantly larger than the set of standards that Ukraine has currently ratified. In the context of decentralization reform, this fact determines the full degree of importance of research and perception of generally accepted European rules of local self-government, which still remain out of consideration of national legislation.

Based on the study of various sources, the work of various authors, in particular supporting Popovych V.V., the article provides a certain hierarchy of European standards, namely: the first level — general conceptual and legal standards, the second level — territorial and governmental, and the third — organizational and management standards. However, in addition, the emphasis is made on the ethical component, in other words — on standards of conduct, because they influence on the successful implementation of the principles and requirements of the abovementioned levels of the hierarchy of European standards, exactly they are the strengthening link of modern democratic public service system in the EU.

Based on the fact that scientific publications on the content and role of European standards as criteria for the implementation of decentralization reform and municipal management reform in Ukraine are still scarce, the authors propose a comprehensive approach, which should distinguish between five blocks representing European standards of municipal management in the following areas: international standards in the human rights area, their protection; standards in the field of local and regional democracy; European public service standards; standards of the International Organization for Standardization (ISO); ethical rules (standards of conduct).

From the authors' perspective, such an integrated approach to the implementation of European standards in the Ukrainian practice of municipal management is the most appropriate and will contribute to the development of both local democracy and local socio-economic development for the future, when the competent authorities will carry out their functions, representing the residents of communities in Ukraine.

Ключові слова: європейські стандарти, муніципальне управління, принципи місцевого самоврядування, реформа децентралізації управління, міжнародні документи, муніципальна політика.

Key words: European standards, municipal management, principles of local self-government, decentralization reform of governance, international documents, municipal policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У формуванні ефективної системи муніципального управління неабияку важливу роль повинна відігравати безпосередньо держава через засоби та важелі впливу, які надані їй законодавством. Адже найближче до людей перебувають саме органи місцевого самоврядування і саме вони впливають на організацію життєдіяльності громади. Таким чином, створення налагодженого механізму взаємодії між органами місцевого управління та громадянами в рамках реформи децентралізації, очевидно, викликає позитивні зрушення, які сприяють розвитку держави загалом.

Утвердження демократичних основ в реалізації державного і муніципального управління, внаслідок якого відбувається усунення суперечностей в суспільстві шляхом досягнення громадського компромісу і діалогу місцевої влади та місцевого населення, є сутнісною основою як міжнародних, так і європейських стандартів. Проте варто зазначити, що досі ще не має однозначного тлумачення поняття "європейські стандарти муніципального управління". Тому, на наш погляд, нині є особливо актуальним уточнення їх змісту, ролі та складових з урахуванням європейського досвіду муніципального управління, що сприятиме реалізації комплексу проблем місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації управління в Україні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукових публікацій, присвячених дослідженням змісту та ролі європейських стандартів як критеріальних засад реалізації реформи децентралізації управління та реформи муніципального управління в Україні поки що обмаль. Насамперед, актуальною публікацією, що заслуговує уваги, в цьому контексті стали матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) "Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні" [1]. Серед представлених матеріалів щодо проблем імплементації міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні поряд з іншими важливою є доповідь Ю. Ключковського,

в якій наголошується, що "найбільш очевидним є поділ масиву міжнародних стандартів на універсальні (глобальні, адресовані усім державам світу) та регіональні (спрямовані до держав певного географічного регіону). Зокрема, європейські міжнародні правові стандарти найбільш адаптовані до національних систем права держав Європи, а тому мають особливе значення для України" [2].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є уточнення змісту європейських стандартів муніципального управління, їх ролі та складових з урахуванням європейського досвіду, що сприятиме реалізації комплексу проблем місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації управління в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як відомо, міжнародні і європейські стандарти муніципального управління відіграють дуже важливу роль у розвитку як локальної демократії, так і місцевого соціально-економічного розвитку. Базовими документами формування цих стандартів стали у свій час: Європейська хартія місцевого самоврядування (Страсбург, 15 жовтня 1985 р.), Всесвітня декларація місцевого самоврядування (Ріо-де-Жанейро, 23 — 26 вересня 1985 р.), Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадрид, 21 травня 1980 р.) та інші.

Згідно з Законом України "Про стандартизацію" [3] "стандарт" — це нормативний документ, створений на основі узгодженості та ухваленій уповноваженим органом, який визначає правила, вказівки для різних видів діяльності і спрямований та досягнення впорядкованості в тому чи іншому виді діяльності, та який є доступним для широкого кола користувачів. Також у цьому Законі визначається суть європейського стандарту як регіонального стандарту, який приймається європейською організацією стандартизації.

З даних визначень доволі важко зрозуміти суть стандартів, тому в цьому є недолік даного визначен-

ня, яке відображає більшою мірою формалізований підхід до широкого значення терміну "стандарт", як зразок, модель, еталон, який береться за основу при порівнянні схожих об'єктів. Внаслідок цього і виникає поширений погляд на європейські стандарти як на певний пакет документів, який містить конкретні показники, критерії, індикатори, які стандартизують той чи інший вид діяльності задля досягнення бажаних результатів [4].

Деякі науковці вважають, що європейські стандарти управління можна охарактеризувати як дотримання нормативно-правових документів прийнятих державою, які визначають її функціонування та розвиток. Інші стверджують, що це певна сукупність норм, правил, принципів, які визначають взаємозв'язок держави та бізнесу. Отже, погляди науковців відрізняються між собою та від тлумачення, наданого Законом, згаданим вище.

Погоджуючись з фахівцями НАДУ, під даним терміном, на наш погляд, слід розуміти систему принципів, норм формування і реалізації політики, вимог до муніципального управління, які в поєднанні створюють основу для їх добровільного подальшого застосування на практиці з метою наближення до еталону створення і реалізації публічної влади на місцях, яка, передусім орієнтована саме на людину [4].

Принципи та норми відіграють важливу роль у розумінні значення конкретного об'єкта. Тому принципи місцевого самоврядування, згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування, — це основа, відповідно до якої здійснюється його створення, організація та функціонування [5]. Їх не варто класифікувати за виключно однією ознакою, однак, на думку В. Поповича, європейські стандарти місцевого управління поділяються на:

- міжнародні стандарти у сфері прав людини, їх захисту;
- міжнародні стандарти в сфері місцевої та регіональної демократії;
- стандарти міжнародної організації з питань стандартизації (ISO) [6].

Вони визначаються міжнародним правом і є правилами організації та функціонування органів місцевого самоврядування, в основі яких знаходиться Загальна декларація прав людини. Така декларація засвідчує право кожного громадянина брати участь в управлінні своєю державою самостійно, або через механізм представницької демократії [6].

Демченко І.С. у своєму дисертаційному дослідженні [7] наголошує на тому, що джерелом європейських стандартів є європейське міжнародне право. Діяльність європейських міжнародних організацій сприяє утворенню таких стандартів, про те усі вони відрізняються ступенем конституційно-правової реалізації.

До національного правового поля, відповідно до Конституції України, входять міжнародні договори. Вище згадана Європейська хартія місцевого самоврядування є визначальним документом, оскільки встановлені нею правила визнаються більшістю держав і принципи інституційного та конституційного характеру, які містяться в ній, визначають механізми функціонування локальної демократії на території держав-членів Ради Європи. Така хартія ключовою метою визначає реалізацію ефективного місцевого самоврядування, як одного із основних елементів демократії [8].

Приєднання України 14.07.1993 року до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [9], стало ще одним важливим кроком до впровадження європейських стандартів у нашій державі. Згідно неї, регіональні та місцеві органи влади в межах наданих повноважень, які визначені національним законодавством, мають право співпрацювати з однойменними закордонними суб'єктами у різних сферах, наприклад, у

сфері будівництва, охорони навколишнього середовища та інші [8].

Не можна залишати поза увагою і ратифіковану ВРУ у 2003 році Європейську хартію регіональних мов [10], ключовою метою якої є охорона та розвиток історичних регіональних мов (або мов меншин Європи) та складений задля дотримання права меншин вживати регіональну мову в особистому та суспільному житті, що сприятиме збереженню історично-культурних традицій Європи. На додаток, у цьому документі визначено ряд положень, які спрямовуються на стимулювання використання мов меншин у суспільному житті, зокрема у сферах освіти, ЗМІ, культурі, правосуддя, економіки.

Вартим уваги є той факт, що система європейських стандартів муніципального управління є помітно більшою, ніж той комплекс стандартів, які ратифікувала Україна на даний час. У контексті реформи децентралізації цей факт визначає увесь ступінь важливості дослідження та сприйняття загальноприйнятих європейських правил функціонування місцевого самоврядування, що досі залишаються поза увагою національного законодавства.

Ю. Бойко у своїй праці виділяє такі міжнародні документи, які мають вкрай важливий вплив при здійсненні реформи децентралізації [8]:

- Європейська Хартія урбанізму (1992 р.);
- Європейська Хартія регіонального самоврядування (1999 р.);
- Хартія участі молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівні (2003 р.);
- Європейська Хартія міст (2008 р.).

Європейська хартія урбанізму (1992 р.), яка ставить за мету відродити міста континенту, покращити умови проживання населення міст завдяки природному середовищу в місті, відновити житлову інфраструктуру завдяки реабілітації існуючої бази. Водночас важливу роль повинне виконувати громадськість, як головний чинник формування міста. Ефективне міське управління є передовим принципом, який покладений в основу урбаністичної політики не тільки уряду, але й місцевої влади країн, які є членами Ради Європи. Це сприятиме відновленню і покращенню життя в містах. Ратифікація даного документа дасть можливість створити умови для ефективного функціонування та стабільного розвитку поселень у містах завдяки розвитку транспортної інфраструктури, сприятливої екологічної ситуації, інклюзивному розвитку, охорони здоров'я, культури, спорту та інші.

Процеси глобалізації охоплюють весь світ, тому держави не залишаються осторонь. Стираються кордони, відбувається формування світової глобальної економіки, де кожен реалізує свій потенціал там, де для цього, на його думку, є кращі умови. У міграційні хвилі залучено практично кожену державу, а це означає, що з'являється питання резидентства. Тому ще у 1992 році Рада Європи прийняла конвенцію про участь іноземців у громадському житті на місцях [11]. Україна теж долучилася до цього документу і в 1978 році він набрав чинності. Головною ціллю даної конвенції є заохочення держав надавати можливість нерезидентам мати реальні права, аналогічно до прав резидентів, у місцевих громадах. Такий документ встановлює принцип гарантування широкого ряду прав нерезидентам, включаючи виборче право. Таким чином, конвенція передбачає нерезидентам право повноцінної інтеграції в суспільне життя громади, в якій вони перебувають на законних підставах, з можливістю обирати та бути обраним в органи муніципального самоврядування.

У 1999 році Рада Європи прийняла документ, який акцентує увагу на організацію та функціонування місцевого самоврядування на вищому рівні, ніж громада, тобто на регіональному рівні, — Європейська хартія регіонального самоврядування [12]. Її прийняття для країни дозволяє помітно зміцнити місцеве самовряду-

вання на рівні регіону, оскільки міжнародні стандарти, які містяться в ньому, сприяють побудові ефективних взаємовідносин між державною владою та адміністративно-територіальними одиницями. Тобто одержується поєднання зусиль задля досягнення спільних результатів найбільш ефективним шляхом.

Оскільки саме молодь є найбільш активною і прогресивною частиною суспільства, то цілком закономірно, що Рада Європи прийняла хартію участі молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівні (2003 р.) [13], яка має спільну основу з хартією про місцеве самоврядування 1985 року, тому що прийнята членами Ради Європи, має обов'язковий характер, що потребує відповідності національного законодавства положенням зазначеної хартії. Основною метою визначається залучення молоді, як одного із головних елементів побудови демократичного суспільства та економічно розвиненої держави, до активної участі в процесах прийняття рішень на місцевому та регіональному рівні та загалом до діяльності муніципалітетів. Для держави ратифікація даної хартії сприятиме розвитку систем навчання молоді у сфері участі в громадському житті, підтримці проектів, запропонованих нею, визнанню та приділенню уваги ініціативі молодих людей бути корисними суспільству. Визначення ролі молодих людей в громадських організаціях, політичних партіях, сприяння їхньому існуванню дозволить втримати перспективну молодь від еміграції, тому, що повноцінна участь у житті свої громади, регіону дозволяє відчути важливість молоді людини для суспільства.

Європейська хартія міст (2008 року), прийнята Конгресом містевих і регіональних влад Ради Європи — визначає права жителів європейських міст [14]. У здійсненні регіональної політики та управління ця хартія має важливе значення, оскільки спрямовується на забезпечення побудови системного розвитку територій. Відповідно такому документу до прав громадян міст можна віднести право на безпечні умови життя, праці, сприятливе навколишнє середовище, право на активний відпочинок, спорт, право брати участь в управлінні містом та інші. Набуття чинності даної хартії дозволить вирішувати питання міського управління, які стосуються умов життя, праці, відпочинку, екології, безпеки громадян тощо. Проте для здійснення перерахованих функцій, необхідним є наявність відповідних можливостей у громадян їх реалізовувати, що сприятиме мобілізації фінансових ресурсів органами самоврядування.

Представлені документи відображають європейські підходи в побудові місцевого самоврядування, які протягом десятиріч реалізуються в європейських країнах завдяки наявності гнучких демократичних механізмів побудови та вирішення проблем муніципально-правових відносин, яких досі не має в національній правовій системі. Для ефективного та якісного проведення реформи децентралізації необхідним чинником є врахування основних принципів, без яких держава не може приєднатися до європейського співтовариства. Створення умов для соціально-економічного розвитку муніципалітету потребує адаптації влади до тенденцій та вимог сучасного світу. Без забезпечення максимальної демократії, участі молоді в житті міста чи навіть регіону, без урахування історико-культурних та фізико-географічних особливостей територій, без якісно нових взаємовідносин між центральною та місцевою владою створити ефективну систему місцевого самоврядування є неможливим завданням.

Тому аналіз зазначених документів, як носіїв джерел європейських стандартів місцевого самоврядування, засвідчує наявність ряду ключових не ратифікованих нашою державою документів, які довели своє практичне значення у досвіді багатьох держав, та без яких неможливим є проведення якісної реформи децентралізації, що сприятиме наближенню України до європейського простору та відповідного рівня життя.

Рис. 1. Ієрархія європейських стандартів

Джерело: розроблено та побудовано на основі джерела: [6].

Варто звернути уваги на те, що впровадження європейських стандартів муніципального управління має доволі гнучкий характер, тому що не нав'язує країнам чітко визначені норми, моделі місцевого самоврядування, що сприяє збереженню самоідентичності національної системи місцевого управління.

В останні десятиліття ХХ сто. на процес розроблення державної політики в ЄС та США суттєвий вплив здійснили стандарти якості ISO серії 9000, які не стосуються певної конкретної галузі економіки, а є настановами з управління якістю та загальними умовами, які її забезпечують. Ці стандарти вміщують опис необхідних елементів, які повинні бути включені в систему якості, однак не в порядок їх впровадження організацією і стосуються також системи публічного управління, як державного управління, так і місцевого самоврядування [6]. Ключові ідеї впровадження цих стандартів якості управління стосувалися таких моментів:

- забезпечення надання якісних публічних послуг населенню;
- впровадження ефективних систем управління з приватного сектору, які апробовані на практиці;
- технологія визначення цілей та показників її досягнення є основою управління фінансами та основною діяльністю органів влади;
- моніторинг кінцевих результатів діяльності.

Внаслідок адаптації діяльності інститутів місцевого самоврядування до ISO 9000, відбувається чітке визначення функцій та посадових інструкцій працівників, налагоджуються механізми взаємодії структурних підрозділів муніципалітету (міськвиконкому), запроваджуються чіткі та прозорі норми до надання послуг громадянам, впроваджується постійний контроль за діяльністю структурних елементів завдяки проведенню аудиту (як внутрішнього, так і зовнішнього), якість надання муніципальних послуг здійснюється на основі проведення соціального моніторингу. Це все потребує зміни поведінки та ставлення до роботи посадових осіб в органах місцевого самоврядування, їхнього постійного вдосконалення та підвищення кваліфікації. Довіра населення до органів місцевого самоврядування сприятиме впровадженню стандартів ISO в систему управління якістю, однією з головних вимог якої є також високий рівень компетентності та професіоналізму кадрів.

У зв'язку з цим дедалі більшої актуальності набувають європейські стандарти публічної служби. Під ними слід розуміти вимоги до діяльності та функціонування системи управління державної служби в країнах-членах ЄС [15] як основи принципів права та законодавчих актів даних держав, які гарантують відкритість, прозорість, прогнозованість, відповідальність та результативність здійснення адміністративних процедур незалежно від рівня влади. Завдяки поєднанню стандартів ISO зі стандартами публічної служби в органах держав-

ного управління ЄС, відбувається ефективне функціонування системи управління якості. Для прикладу, Японія це країна, де така система впроваджена майже у 90% органів муніципального управління [16].

Як свідчить європейський досвід, перехід до нової системи управління надання муніципальних послуг сприяє зростанню довіри членів громад до органів виконавчої влади, відбувається активна участь населення у впровадженні змін. Органи місцевого самоврядування краще розуміють та більш ефективно виконують вимоги членів громад. Це все позитивно впливає на формування інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату, що в свою чергу допомагає залучити інвесторів для фінансування різноманітних проектів та програм органів місцевого самоврядування для соціально-економічного розвитку, які сертифіковані за стандартами ISO.

Отже, на основі вище викладеного пропонується розглянути рисунок 1, що демонструє певну ієрархію європейських стандартів. Однак назвати цей перелік повним було б недоречно, не згадавши про етичні правила, так би мовити стандарти поведінки, адже від них залежить успішність реалізації перерахованих вище принципів і вимог, саме вони є тією зміцнювальною ланкою сучасної демократичної системи відносин публічної служби в ЄС.

Свідченням цього є у світі процес етизації публічної служби, який спрямований на побудову гуманних суспільних відносин та на підвищення якості діяльності органів публічної сфери, що стало основою в процесі підготовки державних службовців та важливим напрямом у контексті реформи децентралізації. У ході боротьби з корупцією та наближенні службової етики до суспільних цінностей в Європі відбулося формування етичної інфраструктури, складові елементи якої покликані виконувати наступні функції — визначення стандартів поведінки службовців, стимулювання етичної поведінки та попередження порушення її норм [17].

Підсумовуючи, варто наголосити, що нині стандарти, принципи, положення діяльності місцевого самоврядування розглядаються в контексті концепції "Good governance", яку варто співвідносити з державною муніципальною політикою в країнах ЄС. Європейський підхід у цій сфері пов'язаний з такими міжнародними стандартами у сферах локальної та регіональної демократії; прав людини; стандартизації номенклатурно-територіальних одиниць (в ЄС мають назву NUTS); організації публічної служби [6].

Державна муніципальна політика в Європі є тривірневою, до кожного рівня прописані вимоги стандартів місцевого самоврядування. Першим рівнем є концептуально-методичний. Другий рівень (ідейний), як основа етичної підготовки службовців, стосується того, як дотримуються етичні правила (стандарти) поведінки, які і визначають успішність реалізації принципів та вимог. До третього (його ще називають управлінським рівнем) відносять такі підходи, як менеджерський (стосується управління змінами, ризиками тощо); інструментальний (проектний, стратегічний, логістичний та ін.); моделі-підходи, з-поміж яких вагоме значення має система управління якістю, реалізація якої здійснюється згідно стандарту ISO-9001:2000 у країнах ЄС [6].

Таким чином, в якості узагальнення пропонується розглянути рисунок 2, який, на наш погляд, демонструє європейські стандарти місцевого управління.

ВИСНОВКИ

Принципи та стандарти місцевого самоврядування, вироблені у державах-членах ЄС, здійснюють важливу методологічну роль щодо визначення та реалізації ключових завдань муніципальної політики, до яких

Європейські стандарти муніципального управління

Рис. 2. Європейські стандарти муніципального управління

Джерело: складено автором на основі джерел: [6] та [16].

можна віднести розвиток демократії на місцях, побудову соціально-орієнтованої системи управління на місцевому рівні, регіоналізацію публічного управління тощо, реалізація яких здійснюється в контексті реформ (функціональних, фінансових, організаційно-процедурних).

Виходячи з того, що наукових публікацій, присвячених дослідженням змісту та ролі європейських стандартів як критеріальних засад реалізації реформи децентралізації управління та реформи муніципального управління в Україні поки що обмаль, пропонується комплексний підхід, за яким варто розрізняти п'ять блоків, що представляють європейські стандарти муніципального управління за наступними напрямками: міжнародні стандарти у сфері прав людини, їх захисту; стандарти в сфері місцевої та регіональної демократії; європейські стандарти публічної служби; стандарти міжнародної організації з питань стандартизації (ISO); етичні правила (стандарти поведінки).

Варто зазначити, що саме такий комплексний підхід щодо запровадження європейських стандартів в українську практику муніципального управління є найбільш адекватним та сприятиме розвитку як локальної демократії, так і місцевого соціально-економічного розвитку на перспективу, коли дієздатні органи будуть виконувати покладені на них функції, представляючи інтереси жителів громад в Україні.

Література:

- Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. М. Микієвича, проф. О. Сушинського, доц. Р. Бедрія. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. — 300 с.
- Ключковський Ю. Європейські правові стандарти місцевого самоврядування: зміст і правова природа // Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. М. Микієвича, проф. О. Сушинського, доц. Р. Бедрія. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. — С. 37—41.
- Про стандартизацію. Закон України: станом на 03.07.2019, підстава 2742-VIII. Офіц. вид. Голос України. 2014. № 124 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
- Шаров Ю.П. Європейські стандарти публічного управління: проекція на муніципальний рівень / Ю. Шаров, І. Чикаренко // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол.: С.М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. — Д.: ЛРІДУ НАДУ, 2010. — Вип. 1 (4). — С. 295—304 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10syppmr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10syppmr.pdf)

5. Європейська хартія місцевого самоврядування. Редакція від 16.11.2009, підстава — 994_946 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

6. Попович В.В. Стандарти публічного управління як елементи методології європейської державної муніципальної політики / В.В. Попович // Публічне управління: теорія та практика. — 2013. — Вип. 4. — С. 85—92. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pubupr_2013_4_16

7. Демченко І.С. Європейські правові стандарти місцевого самоврядування: дис. — за спец. 12.00.11 "Міжнародне право" / І.С. Демченко, 2012.

8. Бойко Ю.В. Європейські стандарти локальної демократії як важливий чинник муніципальної реформи в Україні / Ю.В. Бойко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. — 2014. — Вип. 27 (1). — С. 83—87. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27(1)_23)

9. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями 1980 р. Преамбула — Мадрид, 1980 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106

10. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014

11. Конвенція про участь іноземців в суспільному житті на місцевому рівні від 05.02.1992 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_318

12. European Charter of Local Self-Government, 1999 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/charter_localselfgovernment_en.pdf

13. Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life. — 21 May 2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.salto-youth.net>

14. Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability, Denmark on 25 May 2008 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ec.europa.eu/>

15. Зварич М.М. Оцінювання державних службовців в Україні: адаптація до європейських стандартів та установлених практик / М.М. Зварич // Координати управління. — 2013. — вип. 4. — С. 126—133.

16. Сагайдак М.В. Стандарт ISO 9001:2001 як механізм забезпечення якості надання управлінських послуг / М.В. Сагайдак [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Sagaydak.pdf

17. Рудакевич М.І. Ідейні основи та нормативні стандарти етики державних службовців країн Європейського Союзу / М.І. Рудакевич [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/DERJAVNA%20SLUJBA/01-RUDAKEVICH.pdf>

References:

1. Mykiiyevych, M. Sushyns'kiy, O. and Bedriy, R. (2020), *Mizhnarodni ta ievropejs'ki standarty mistsevoho samovriaduvannia: problemy implementatsii v Ukraini: materialy Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii* [International and European standards of local self-government: problems of implementation in Ukraine: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference], LRIDU NADU, L'viv, Ukraine.

2. Kliuchkovs'kyj, Yu. (2020), "European legal standards of local self-government: content and legal nature", *Mizhnarodni ta ievropejs'ki standarty mistsevoho samovriaduvannia: problemy implementatsii v Ukraini: materialy*

Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii [International and European standards of local self-government: problems of implementation in Ukraine: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference], LRIDU NADU, L'viv, Ukraine, 20 dec, pp. 37—41.

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2019), *The Law of Ukraine "On Standardization"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (Accessed 20 March 2021).

4. Sharov, Yu.P. and Chykarenko, I. (2010), "European standards of public administration: projection to the municipal level", *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*, vol. 1 (4), pp. 295—304, available at: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10syppmr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10syppmr.pdf) (Accessed 20 March 2021).

5. Council of Europe (2009), "European Charter of Local Self-Government", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (Accessed 20 March 2021).

6. Popovych, V.V. (2013), "Standards of public administration as elements of the methodology of European state municipal policy", *Publiche upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 4, pp. 85—92, available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Pubupr_2013_4_16 (Accessed 20 March 2021).

7. Demchenko, I.S. (2012), "European legal standards of local self-government", Ph.D. Thesis, Law, Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

8. Bojko, Yu.V. (2014), "European standards of local democracy as an important factor of municipal reform in Ukraine", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriia: Pravo*, vol. 27(1), pp. 83—87, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_27(1)_23) (Accessed 20 March 2021).

9. Council of Europe (1980), "European Framework Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106 (Accessed 20 March 2021).

10. Council of Europe (1992), "European Charter for Regional or Minority Languages", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014 (Accessed 20 March 2021).

11. Council of Europe (1992), "Convention on the Participation of Foreigners in Public Life at the Local Level", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_318 (Accessed 20 March 2021).

12. Council of Europe (1999), "European Charter of Local Self-Government", available at: https://www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/charter_localselfgovernment_en.pdf (Accessed 20 March 2021).

13. SALTO-YOUTH (2003), "Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life", available at: <https://www.salto-youth.net> (Accessed 20 March 2021).

14. European Commission (2008), "Charter of European Cities & Towns Towards Sustainability", available at: <https://ec.europa.eu/> (Accessed 20 March 2021).

15. Zvarych, M.M. (2013), "Evaluation of civil servants in Ukraine: adaptation to European standards and established practices", *Koordynaty upravlinnia*, vol. 4, pp. 126—133.

16. Sahajdak, M.V. (2009), "Standard ISO 9001:2001 as a mechanism for ensuring the quality of management services", available at: http://academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Sagaydak.pdf (Accessed 20 March 2021).

17. Rudakevych, M.I. (2006), "Ideological foundations and standards of ethics of European Union's government officials", available at: <http://academy.gov.ua/ej/ej3/txts/DERJAVNA%20SLUJBA/01-RUDAKEVICH.pdf> (Accessed 20 March 2021).

Стаття надійшла до редакції 24.03.2021 р.